

Л. Є. Азарова, Т. Ю. Іванець

**УКРАЇНСЬКИЙ ДИВОСВІТ
КРАЇНОЗНАВСТВО ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ
СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Л. Є. Азарова, Т. Ю. Іванець

УКРАЇНСЬКИЙ ДИВОСВІТ
КРАЇНОЗНАВСТВО ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ
СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

Навчальний посібник

Вінниця
ВНТУ
2014

УДК 811.161.2(075)

ББК 81.2.УКР-923

A35

Автори:

Л. Є. Азарова, Т. Ю. Іванець

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Лист № 1/11-12058 від 29.07.2014 р.

Рецензенти:

Н. М. Павликівська, доктор філологічних наук, професор

Н. Б. Іваницька, доктор філологічних наук, професор

Т. Ю. Ковалевська, доктор філологічних наук, професор

Азарова, Л. Є.

A35 Український дивосвіт. Країнознавство для іноземних студентів-нефілологів : навчальний посібник / Л. Є. Азарова, Т. Ю. Іванець. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 171 с.

ISBN 978-966-641-600-4

Навчальний посібник містить країнознавчий матеріал для студентів-іноземців 2 курсу. Тексти й завдання до них призначені для аудиторної роботи студентів. У навчальному посібнику подано інформацію про українські символи, видатних українців, визначні місця України, а також події української історії.

УДК 811.161.2(075)

ББК 81.2УКР-923

ISBN 978-966-641-600-4

© Л. Азарова, Т. Іванець, 2014

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1 УКРАЇНСЬКІ СИМВОЛИ	6
1.1 Гімн України	6
1.2 Національна валюта України	8
1.3 Український народний костюм	12
1.4 Українська кухня	15
1.5 Діаманти України	19
1.6 Софія Київська	22
1.7 Києво-Печерська лавра	26
1.8 Святкові дні	29
1.9 Новорічне свято	34
1.10 Різдво	37
1.11 Великдень	41
РОЗДІЛ 2 ЧЕРЕЗ ТЕРНИ ДО ЗІРОК	44
2.1 Іван Мазепа	44
2.2 Великий Кобзар	48
2.3 Леся Українка	52
2.4 М. С. Грушевський – державний діяч України	55
2.5 Микола Пирогов	58
2.6 Х-промені Івана Пулюя	63
2.7 Учені та винахідники України	67
2.8 Видатний архітектор	72
2.9 Ани – літаки КБ Антонова	76
2.10 Юрій Кондратюк	79
2.11 Спортивна слава	81
2.12 „Динамо”	85
2.13 Андрій Шевченко	89
2.14 Брати Клички	92
2.15 Вождь ірокезів	96
РОЗДІЛ 3 МАНДРУЙТЕ УКРАЇНОЮ	99
3.1 Місто Харків	99
3.2 Дніпро-Славутич	103
3.3 „Софіївка”	106
3.4 Чорне море	109
3.5 Одеса й одесити	112
3.6 Дива кримської природи	115
3.7 Палаці Криму	119
3.8 Фонтан сліз. <i>Кримська легенда</i>	123

3.9 Подорож у Карпати	125
3.10 Вічне кохання. <i>Карпатська легенда</i>	130
3.11 Дорогами Закарпаття	134
РОЗДІЛ 4 ГОРТАЙМО СТОРІНКИ ІСТОРІЇ	137
4.1 Перша бібліотека Київської Русі	137
4.2 У Крим по сіль	140
4.3 Вінниця на межі століть	143
4.4 Соловки	148
4.5 „Вервольф” – нерозгадана таємниця	152
4.6 Чорна дата української історії	155
4.7 Пам’ятник у сучасному місті	159
Підсумкове заняття	165
ЛІТЕРАТУРА	169
ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА	170

ПЕРЕДМОВА

Лінгвокраїнознавчий аспект викладання української мови для іноземців у вищих навчальних закладах України передбачає ознайомлення іноземних студентів із культурою України. Навчальний посібник «Український дивосвіт» містить текстовий, ілюстративний, довідковий матеріали про особливості побуту українців, їхні традиції та спосіб життя, надає відомості з географії, історії, культури України.

Добір текстів здійснено відповідно до рівня мовної та країнознавчої компетенції студентів-іноземців 2 курсу. Текстові матеріали згруповано за тематикою; окремі розділи посібника розповідають про українську символіку, здобутки видатних українців, висвітлюють величні та драматичні події української історії, надають цікаву й корисну інформацію про визначні місця України. У посібнику також вміщено тексти про суспільне й культурне життя Вінниці та Вінницького краю.

Лексико-граматичний матеріал посібника призначений для повторювання й систематизації знань, засвоєних студентами на попередніх заняттях з української мови, а також набуття нових знань, умінь та навичок. Особливу увагу автори посібника приділяють граматичним темам, які викликають значні труднощі у студентів-іноземців.

У посібнику зrealізовано комунікативну мету навчання іноземних студентів української мови. Призначення посібника – активізувати й удосконалити навички й уміння студентів у таких сферах мовної діяльності, як читання та усне й писемне мовлення. Різноманітні завдання спонукають студентів до самостійної роботи, покращують техніку читання, заохочують до бесід і дискусій, до виголошення спонтанних і підготовлених монологів (описів, розповідей, роздумів). Завдання посібника сприяють розвитку навичок і вмінь писемного мовлення (конспектування, складання планів і тез).

Наочні матеріали посібника – малюнки, репродукції картин, фотографії – допомагають розкрити семантику лексико-граматичних одиниць, наведених у передтекстових завданнях, пояснити реалії країнознавчого характеру, полегшити сприйняття тексту. Наочні зображення також слугують змістовою опорою для продукування студентами-іноземцями власних висловлювань.

Навчальні матеріали посібника сприяють формуванню доброзичливого ставлення іноземних студентів до України й українців, допомагають їм позбутися хибних соціокультурних стереотипів, пошваблюють роботу на заняттях з української мови.

РОЗДІЛ 1 УКРАЇНСЬКІ СИМВОЛИ

1.1 Гімн України

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Які державні символи України ви знаєте?
2. Яку форму має Державний прапор України?
3. Якого кольору горизонтальні смуги Державного прапора?
4. Яке значення мають кольори Державного прапора?
5. Який знак зображений на Державному гербі України?
6. Як учені пояснюють походження й суть цього знака?

Завдання 2. Прочитайте й запишіть слова. З'ясуйте їхні значення.

збірка	роса	заборонений
постать	рід	козацький
композитор	незалежний	лунати – пролунати
воля (свобода)	значний	гинути – згинути
доля	згаданий	панувати – запанувати

Завдання 3. Утворіть словосполучення.

Назва *чого?* (вірш).

Збірка *чого?* (вірші).

Історія *чого?* (українська література).

Стати *ким?* (значна постать).

Пролунати *в чому?* (парламент, Верховна Рада).

Усміхнутися *кому?* (ми).

Запанувати *в чому?* (своя сторонка).

Завдання 4. Прочитайте текст.

Гімн України

„Ще не вмерли України...” – слова, що дали назву віршеві українського поета Павла Чубинського. У недалекому минулому згаданий твір був заборонений.

1871 року в Києві вийшла збірка віршів П. Чубинського „Сопілка”. Поет не став значною постаттю в історії української літератури, проте кілька його віршів залишилися жити до сьогодні,

П. Чубинський

М. Вербицький

серед них – „Ще не вмерли України...”. Вірш став надзвичайно популярним.

Музику до вірша написав композитор М. Вербицький. Саме ця пісня стала Державним гімном незалежної України. 5 грудня 1991 року пісня вперше пролунала в українському парламенті – Верховній Раді. Текст гімну було скорочено і змінено.

Ще не вмерли України...

Музика М. Вербицького

Слова П. Чубинського

Ще не вмерли України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим
За нашу свободу,
І покажем, що ми, браття,
Козацького роду.

Завдання 5. Дайте відповіді на запитання.

1. До кого звертається автор гімну? Які слова використовує як звертання? Чому?
2. Як ви розумієте вислів „усміхнеться доля”?
3. Який заклик лунає в гімні?
4. Як ви розумієте вислови: „Я козацького роду”, „Ми козацького роду”?

Завдання 6. Прослухайте гімн. Поясніть, який настрій викликає у вас ця пісня?

Завдання 7. Розкажіть про державний гімн своєї країни, перекажіть його зміст.

Завдання 8. Опишіть державний прапор і державний герб своєї країни. Поясніть значення символів, зображених на них.

1.2 Національна валюта України

Завдання 1. Прочитайте слова, з'ясуйте їхні значення.

Валюта, банкнота, монета, вага, товарообмін, ескіз, суперечка, замовлення, інфляція, гіперінфляція, якість, мільйон, мільйонер, фірма, банк, термін.

Завдання 2. Послухайте коментар викладача стосовно поданих слів і словосполучень, стисло запишіть його.

Київська Русь, Лівобережна Україна, Російська імперія, Радянський Союз, Берлін, Іспанія, монголо-татарська неволя, злотий, рубль, український карбованець, купон, купоно-карбованець.

Завдання 3. Знайдіть антоніми.

Легкий, швидко, добрий, слабкий, віддати, з'явитися, спочатку, повільно, створити, тимчасовий, зникнути, важкий, постійний, поганий, важко, міцний, взяти, легко, наприкінці, знищити.

Завдання 4. Прочитайте словосполучення з числівниками.

У другій половині XI ст., 1917 року, 1 рубль, 1 грн, дорівнювати 100 копійкам, 200 г, 1918 року, 1922 – 1991 рр., 1991 року, на початку 1992 р., 1993 року, 1990 року, від 1 до 100 карбованців, 100000 крб, близько 180 карбованців, 32 – 35 тисяч карбованців, не більше 100 млн, дати 1 гривню.

Завдання 5. До поданих іменників доберіть спільнокореневі прикметники.

Рік – річний, папір – паперовий, Росія – російський.

Срібло, гроші, центр, нація, гривня, метал, копійка, валюта, практика, Литва, Польща, Канада, Америка.

Завдання 6. Утворіть форму вищого ступеня порівняння прикметників.

Надійний – надійніший, довгий – довший.

Спокійний, стабільний, важкий, швидкий, новий, поганий, малий, суворий, міцний.

Завдання 7. Прочитайте текст. Визначте основні етапи формування української валюти.

Національна валюта України

У другій половині XI ст. в Київській Русі з'явилася гривня – срібна монета вагою 200 г. За часів монголо-татарської неволі грошового обігу

практично не було, його замінив товарообмін. Пізніше на території України населення користувалося грошима тих держав, які володіли українською землею: литовськими монетами, польськими злотими, – а після приєднання Лівобережної України до Російської імперії – рублями і копійками.

1917 року Центральна рада, яка взяла владу в Україні у свої руки,

1000 гривень 1918 року

Замовлення виконували працівники „Bank Note Company”. Ця канадська фірма змушена була цілодобово працювати, аби вчасно виконати завдання. Проте Національний банк України не поспішав вводити гривню в обіг. Замість гривень використовували купони, які не були грошима. 1992 року Національний банк ввів у обіг національну валюту – український купоно-карбованець. Причиною цього був важкий стан української економіки. Гіперінфляція могла дуже швидко знецінити гривню. Перші банкноти від 1 до 100 карбованців надрукували в Іспанії. Якість нових грошей була поганою, їх можна

ухвалила закон про власну грошову одиницю, якою став український карбованець. 1918 року в обіг було введено ще одну грошову одиницю – гривню, яка дорівнювала половині карбованця. Спочатку нові українські гроші друкували в Берліні, а згодом – у Києві. Населення України, яка була у складі Радянського Союзу (1922 – 1991 рр.), користувалося рублем. 1 рубль дорівнював 100 копійкам.

1991 року найвідоміші художники дістали завдання – створити ескізи національної валюти. Були суперечки щодо назви грошей. Обрали назви „гривня” і „копійка”. Друкували перші гривні за океаном.

1000 рублів 1917 року

було легко підробити. На початку 1992 року один долар можна було купити за 175 – 180 карбованців, а в кінці року – за 750. У другій половині 1993 року за одиницю американської валюти вже потрібно було віддати 32 – 35 тисяч карбованців. Люди стали „мільйонерами”, вони користувалися купюрами у 50 або 100 тисяч карбованців. Проте купівельна спроможність цих грошей була малою.

Тільки 1996 року з’явилася нова грошова одиниця України – гривня. Обмін грошей відбувався так: за 100000 карбованців давали 1 гривню. Два тижні населення України користувалося і гривнями, і карбованцями. Після цього терміну карбованці вилучили з обігу. Одній людині дозволялося обмінювати в банку не більше 100 мільйонів карбованців, проте суворого контролю за обміном не було.

Нова валюта виявилася досить стабільною. Звичайно, без падінь не обійшлося. Що надалі буде з українською гривнею? Українці хотіли б її бачити стабільною, міцною. Чим стабільнішою стане національна валюта, тим спокійнішим буде життя українців.

Завдання 8. Закінчіть речення.

1. Гривня Київської Русі – це ...
2. Сучасна гривня – це ...
3. За часів монголо-татарської неволі ...
4. 1917 року грошовою одиницею України став ...
5. За часів Центральної Ради гривня дорівнювала ...
6. Найвідоміші художники створювали ескізи ...
7. 1992 року в незалежній Україні з’явилася тимчасова валюта – ...
8. Нова грошова одиниця незалежної України – гривня – з’явилася ...
9. Чим стабільнішою стане українська валюта, тим ...

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання.

1. Якою була гривня в XI ст.?
2. Чому населення України тривалий час користувалося грошима різних держав світу?
3. Які грошові одиниці використовувало населення України за часів Центральної ради? Де друкували ці гроші?
4. Які гроші використовували українці, що мешкали в Радянському Союзі?
5. Яка фірма друкувала перші гривні незалежної України? Чому їх не ввели одразу в обіг? Якою була якість перших українських банкнот?
6. За яким курсом банки обмінювали українські купони на долари?
7. Чи були українські „мільйонери” 90-х років XX ст. багатими людьми?
8. Як відбувався обмін карбованців на гривні в 1996 році?

Завдання 10. Складіть називний план тексту.

Завдання 11. За планом розкажіть про національну валюту України.

Завдання 12. Прочитайте назви грошових одиниць різних держав світу. З'ясуйте, які країни використовують таку валюту.

Рубль, динар, юань, євро, сукре, долар, єна, ліра, песо, рупія, кванза.

Довідковий матеріал:

Німеччина, Еквадор, Ангола, Індія, Японія, Куба, Китай, Росія, Туреччина, Йорданія, Австралія.

Завдання 13. Підготуйте розповідь про національну валюту своєї країни за планом.

План

1. Історія створення національної валюти.
2. Зовнішній вигляд паперових і металевих грошей (форма, розміри, кольори).
3. Купівельна спроможність валюти й обмін її на долари (євро).

Завдання 14. Прочитайте українські прислів'я, у яких йдеться про гроші. Поясніть зміст прислів'їв.

1. Хто має гроші, той всюди хороший.
2. Без грошей – як без очей.
3. Бережи копійку, бо мільйон складається з копійок.
4. Зароблена копійка краще краденого карбованця.
5. Копійка любить, щоб її лічили.

Завдання 15. Складіть діалоги відповідно до ситуацій спілкування.

1. Ви маєте намір продати українському банку долари й купити гривні.
2. Ви хочете розмінити банкноту номіналом 200 гривень у касира супермаркету.

Завдання 16. Знайдіть в Інтернеті інформацію про видатних діячів української культури, зображених на паперових гривнях.

1.3 Український народний костюм

Завдання 1. Прочитайте назви регіонів України. Послухайте коментар викладача щодо цих назв.

Середня Наддніпрянщина, Волинь, Буковина.

Завдання 2. Прочитайте слова. З'ясуйте їхні значення.

Гудзик, намисто, вбрання, барва, модель, оздоблення, переважати, прикрашати, фарбувати, шити.

Завдання 3. Прочитайте й запишіть назви різних деталей українського одягу. З'ясуйте значення цих назв.

Сорочка, штани, шаровари, бриль, шапка, кожух, чоботи, постолі, плахта, спідниця, запаска, очіпок, фартух.

Завдання 4. До поданих слів доберіть антоніми.

Узимку, довгий, м'який, одягатися, різні, злий, широкий, холодний, чимало, яскравий, селянський, чоловічий, багатий.

Завдання 5. Поясніть значення словосполучень.

Національний одяг. Милувати око. Сорочка до колін. Оригінальне оздоблення. Селянський одяг. Головний убір. Солом'яний бриль. Вишита шовкова сорочка. Козацькі шаровари. Заміжня жінка. Злий дух. Вагітна жінка. Сучасний одяг. Помаранчева квітка. Зашкодити дитині.

Завдання 6. Слова в дужках поставте в потрібній формі. Утворіть дієслівні словосполучення.

Одягати *кого?* (дитина, хворий, чоловік, жінка, дочка).

Надягати *що?* (сорочка, спідниця, плахта, запаска).

Завдання 7. Від поданих іменників утворіть форми називного й родового відмінків множини.

Нитка – нитки, ниток; *костюм* – костюми, костюмів.

Чобіт, сорочка, шапка, стрічка, барва, кожух, тканина, колір, модель, квітка, дух.

Завдання 8. Прочитайте текст. Зверніть увагу на соціальну, естетичну й захисну функції українського народного костюма.

Український народний костюм

Кожен народ укладає у свій національний одяг чимало майстерності. Український народний костюм милує око барвами, оригінальним оздобленням. Історія українського народного одягу пов'язана з традиціями Київської Русі.

Чоловічий селянський одяг складався з сорочки до колін, а також нешироких штанів. Головним убором була шапка та солом'яний бриль, взуттям – постоли. Узимку селяни надягали кожухи.

Характерною ознакою одягу багатих козаків була сорочка, вишита шовком, сріблом або золотом. Сорочку заправляли в широкі шаровари яскравого кольору. Широкі козацькі шаровари були витіснені сучасними брюками на початку ХХ ст. Багаті козаки носили чоботи з м'якої шкіри.

Селяни самі виготовляли тканини, фарбували їх, шили з них одяг і прикрашали його. Обов'язковим елементом і чоловічого, і жіночого одягу була вишита сорочка-вишиванка. Малюнок вишивки й кольори могли бути різними.

Наприклад, у вишиванках Середньої Наддніпряни переважали чорний та червоний кольори. Сорочки на Волині вишиті червоними, жовтими й помаранчевими нитками, а у вишиванках Буковини переважали чорний, жовтий, червоний та зелений кольори.

До складу жіночого українського одягу входили спідниця, плахта, запаска, фартух. Заміжні жінки носили очіпок – головний убір у вигляді шапочки. На ноги взували чоботи червоного або чорного кольору. До свого вбрання жінки та дівчата добирали намисто, гудзики, квіти.

Одяг мав захищати людину не лише від холоду, вологи й вітру, а й від злих духів. Фартух захищав живіт жінки; його радили носити вагітним жінкам, щоб ніхто не зміг зашкодити майбутній дитині. Вважали,

що вишивка на сорочці захищає душу людини від руйнування, умирання.

Багато елементів українського народного костюма використовують у моделях сучасного одягу.

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання.

1. З традиціями якої епохи пов'язана історія українського народного одягу?
2. Які елементи були обов'язковими для чоловічого й жіночого одягу?
3. Які кольори характерні для сорочок різних регіонів України?
4. Які функції мав український національний одяг?

Завдання 10. Складіть простий називний план тексту. Перекажіть текст за планом.

Завдання 11. Розкажіть про особливості національного одягу свого народу.

Завдання 12. Ознайомтеся з українськими народними висловами.

Народитися у сорочці. Бути щасливим.

Без сорочки народитися. Бути нещасливим.

Чоботи каші просять. Чоботи зносилися, розірвалися.

Залишитися без штанів. Втратити майно, гроші.

Завдання 13. Дайте відповідь на запитання, яке є назвою тексту.

Чому українські чоловіки боялися втратити шапку?

Обов'язковим елементом чоловічого одягу був головний убір. Загубити шапку було поганою прикметою, що означала наближення смерті. За шапкою можна було дізнатися про заняття та становище людини. Хлібороб носив бриль, козак мав шкіряну шапку. У бідняка була шапка з недорогого хутра, у багатія – дорога хутряна шапка.

Головний убір чоловіки завжди знімали, коли заходили до хати або храму. У шапці не сідали до столу, не клали шапку на стіл. Народне прислів'я попереджало: "Не їж у шапці, бо твоя жінка буде мати дурного чоловіка". Шапка була символом чоловічої гідності.

1.4 Українська кухня

Завдання 1. Прочитайте слова. З'ясуйте їхні значення.

Страва, якість, колега, компонент, рецепт, ярмарок, фестиваль, раціон, піст, варення, алкоголь, самогон, горілка, пиво.

Завдання 2. Поясніть значення слів.

Буряк, капуста, квасоля, морква, часник, мед, м'ясо, картопля, сало, огірок, помідор, сир, молоко, борошно, каша, горіх, мак.

Завдання 3. З'ясуйте значення словосполучень.

Екзотична страва. Світова слава. Східні слов'яни. Високі смакові якості. Гостра страва. Калорійна страва.

Завдання 4. Зверніть увагу на назви м'яса різних тварин.

М'ясо свині – свинина, м'ясо барана – баранина, м'ясо корови – яловичина, м'ясо теляти – телятина, м'ясо коня – конина, м'ясо курки – курятина.

Завдання 5. Знайдіть антоніми.

Підземний, дозволяти, сприяти, високий, густий, часто, завжди, забороняти, дозвіл, короткий, близький, зима, заборона, східний, низький, рідкий, ніколи, літо, тривалий, надземний, західний, рідко, далекий, заважати.

Завдання 6. Утворіть форму множини іменників чоловічого і жіночого роду. Поясніть, від яких іменників неможливо утворити таку форму.

Шматок, огірок, помідор, сік, людина, ковбаса, котлета, каша, овоч, фрукт, ягода, компот, зв'язок, піст, капуста, напій, вино, пиво, кава, бублик, борошно, пиріг.

Завдання 7. Знайдіть спільнокореневі слова.

Кулінарія, сіль, варити, пекти, смакувати, коханий, сушити, годувальниця, солоний, печений, дім, солити, годувати, варений, печений, сухий, кохати, смак, домашній, кохання, кулінарний.

Завдання 8. До поданих іменників доберіть спільнокореневі прикметники.

Білорусь, Київ, Чернігів, Закарпаття, Крим, Угорщина, Румунія, гуцул, словак, гостинність, марка, фрукт, ягода, овоч, м'ясо, молоко, борошно, смак, світ, алкоголь, якість, харч.

Завдання 9. Прочитайте текст. З'ясуйте особливості української кухні.

Українська кухня

Здавна українська кухня славилася різноманітними стравами й високими смаковими якостями.

„Борщ – усьому голова”, – так кажуть українці про одну з найпопулярніших українських страв, яка здобула справжню світову славу. Існує щонайменше 30 рецептів приготування борщу. Основними компонентами цієї страви є вода, м'ясо, буряк, капуста, квасоля, морква, часник, картопля. У кожній господині свій рецепт приготування борщу.

Пам'ятник свині у Ромнах

Щоб зварити київський борщ, потрібно 20 продуктів, для чернігівського борщу їх потрібно 16. Борщ вважають добрим, якщо ложка в ньому стоїть. Про несмачний, рідкий борщ господині казали: „Таким борщем тільки голову мити!” або „Вимила хазяйка ложки і воду в борщ вилила”.

Сало – продукт, який також став кулінарним символом України. Його різали на шматки й солили. Солоне сало могло зберігатися до двох років. Його завжди брали в дорогу і їли з хлібом, огірками й часником. У різних містах України в наш час проходять фестивалі сала. В Україні встановлено пам'ятники свині – народній годувальниці.

Велику кількість страв готують українці з молока й сиру: бабки, сирники зі сметаною, молочні супи, кефір, ряжанку.

Українці люблять страви з борошна: вареники, млинці, пироги, бублики, добре випечений хліб.

Смачні страви з м'яса: крученики, ковбаси, холодці, котлети. Популярними є страви з картоплі, капусти, різноманітні каші.

Овочі, фрукти, ягоди українці споживають сирими, печеними, вареними. Готують смачні компоти й узвари. Уживають українці мед, мак, горіхи.

Пам'ятник свині у Миргороді

Тісні економічні та культурні

зв'язки з іншими народами сприяють тому, що сучасні українці вживають страви російської, білоруської кухні, додають до свого раціону все більше екзотичних страв.

Сало з цибулею

У різних регіонах України існують деякі кулінарні особливості. Кухня Закарпаття сформувалася під впливом тих народів, які проживали у цьому багатонаціональному краї. На закарпатську кухню впливали угорська, гуцульська, словацька й румунська. Туристам, які приїжджають на Захід України, смакують гострі та калорійні страви закарпатців.

У східних слов'ян тривалий час існувала заборона на вживання в їжу конини. Також заборонялося їсти м'ясо тварин з підземного світу

Полтавські вареники з вишнями

(наприклад, м'ясо змій). Для християн існують пости, коли заборонено вживати м'ясні та молочні продукти. У піст їли борщ із рибою, пироги з картоплею, капустою або вареники з ягодами.

В українців є традиція заготовляти деякі продукти на зиму: сушити ягоди й фрукти, солити капусту, огірки й помідори, готувати солодке фруктове й ягідне варення.

Українці вживають алкогольні напої: горілку, вино, пиво. Дехто віддає перевагу домашньому вину, самогону. Фестивалі та ярмарки вина часто проходять у Закарпатті та в Криму, де виробляють якісні марочні вина. Сучасні українці п'ють каву, чай, какао, різноманітні ягідні та фруктові соки.

Українці – гостинні люди. До свого столу вони запрошуюють родичів, друзів і колег.

Завдання 10. Поясніть зміст вислову: „Борщ – усьому голова”.

Завдання 11. Поясніть зміст речення: Сало – кулінарний символ України.

Завдання 12. Закінчіть речення.

1. Для приготування київського борщу потрібні ...
2. Про несмачний, рідкий борщ українці казали ...
3. Солоне сало могло зберігатися ...
4. В Україні є пам'ятники ...
5. Сирники, кефір, ряжанку готують із ...
6. Млинці, бублики, хліб випікають із ...
7. Ковбаси, котлети, крученики виробляють із ...
8. Із фруктів і ягід українці готують ...
9. У східних слов'ян існувала заборона ...
10. Піст – це ...
11. Фестивалі та ярмарки вина відбуваються в ...

Завдання 13. Дайте відповіді на запитання.

1. Яка українська страва здобула світову славу?
2. Які продукти потрібні для приготування борщу?
3. Як зберігали сало українці? Як його вживали?
4. У якому вигляді українці споживають овочі та фрукти?
5. Чи вживають українці страви інших народів?
6. Які харчові заборони існували й існують в Україні?
7. Які особливості має закарпатська кухня?
8. Які продукти українці заготовляють на зиму? Чому?
9. Чи вживають українці алкогольні напої?
10. Чи вважаєте ви українців гостинними людьми?

Завдання 14. Прочитайте українські прислів'я. Поясніть їхній зміст.

1. Каша – мати наша.
2. Як є борщ і капуста, то хата не пуста.
3. Дешеве м'ясо – поганий борщ.
4. Добрий кухар – найкращий лікар.
5. Погана кухарка і добрі продукти зіпсує.

Завдання 15. Розкажіть про особливості вашої національної кухні.

1.5 Діаманти України

Завдання 1. З'ясуйте значення слів. Запишіть їх.

злиток, злитки	кам'яне вугілля
засіб, засоби	родовище
бій, бої	нафта
каолін	залізна руда
бурштин	різання
лабрадорит	поліпшувати – поліпшити
граніт	спричиняти – спричинити
поклад	розробляти – розробити
алмаз (діамант)	видобувати – видобути
прикраса	розвідувати – розвідати
сировина	

Завдання 2. Доберіть до виділених слів спільнокореневі слова.

Рідкісна краса, мінеральна сировина, канадські українці, житомирські каоліни, кримська гора, коштовні камені, кам'яна сіль, валютний метал, південний район.

Завдання 3. Доберіть антоніми до поданих слів.

Гарний, штучний, спочатку, твердий, високий, хвороба, багато, багатий, веселий, здоровий, основний, південний, захід, пам'ятати.

Завдання 4. Поясніть зміст речень.

Алмаз – чемпіон твердих тіл. Тепер алмаз має десятки професій. Перший штучний алмаз народився в Києві.

Завдання 5. Прочитайте власні назви. Послухайте коментар викладача.

Донбас. Кривий Ріг. Прикарпаття. Житомирщина. Одещина. Київська Русь. Мазепа.

Завдання 6. Прочитайте текст. Поясніть його назву.

Діаманти України

В Україні тисячі родовищ мінеральної сировини. З давніх-давен славиться Україна декоративними лабрадоритами та гранітами. Це будівельні камені рідкісної краси. Лабрадоритові пам'ятники стоять

тисячоліттями. Житомирським гранітом облицьовані будинки на Хрещатику – головній вулиці Києва.

Бурштин – гарний камінь для виготовлення прикрас. Бурштин у народі вважали засобом від багатьох хвороб. У XVIII – XIX ст. у Росії, Україні, Польщі в багатих сім'ях няні носили прикраси з бурштину, щоб дитина була весела і здорова. Відомі поклади бурштину на заході України. Хто не знає трагедій, спричинених алмазами Бразилії, Індії, Африки! В Україні кристалики алмазів знайдено біля Дніпропетровська, на Дністрі. Вони жовті, зелені. Перший штучний алмаз народився в Києві, в Інституті надтвердих матеріалів. Алмаз – чемпіон твердих тіл; колись він використовувався лише як прикраса. Тепер алмаз має десятки професій, хоча спочатку ним користувалися лише для різання скла.

В Україні розробляють родовища кам'яного вугілля (Донбас), залізної руди (Кривий Ріг), нафти й газу (Карпати), сірки (Прикарпаття), кам'яної солі (Донбас).

Скіфська пектораль

Золото – основний валютний метал. Монети з нього були відомі в Китаї, Індії та Єгипті ще півтори тисячі років тому, а золоті прикраси – за три тисячі років до нашої ери. У південних районах України археологи знайшли багато золотих речей, вироблених ще до нашої ери: посуд, прикраси. У XIV ст. славилися своїми золотими виробами Львів, Київ, Чернігів. Історія України пам'ятає бої за золото. Довго шукали золото Мазепи. У народі казали, що за часів гетьмана його виробляли в деяких містах України.

Народні перекази розповідали: золото видобували в Карпатах ще за часів Київської Русі. Наприкінці XX століття розпочалася промислова розробка Мужіївського родовища золота. Перший злиток важив майже 6 кг. Згодом розробку родовища припинили. На сьогодні в Україні розвідано близько 15 родовищ золота.

Багато дуже потрібних нам речей неможливо виготовити без білої глини – каоліну. Папір, біла чашка, мило не з'являться без нього. Українська промисловість широко використовує вінницькі каоліни. Ще не всі багатства відкрила людям земля України. Нові відкриття чекають на нас.

У південних районах України археологи знайшли багато золотих речей, вироблених ще до нашої ери: посуд, прикраси. У XIV ст. славилися своїми золотими

І. Мазепа

ЛІТЕРАТУРА

1. Загородній І. М. Руїни „Вервольфу” свідчать / Загородній І. М. – Вінниця : Консоль, 2002. – 208 с.
2. Легенди та міфи України / уклад. Товстий В. П. – Х. : Промінь, 2005. – 64 с.
3. Малаков Д. Архітектор Городецький / Малаков Д. – К. : Кий, 1999. – 238 с.
4. Пастушенко Л. Соловецький соціалізм / Л. Пастушенко // Дзвін. – 2001. – № 5-6.
5. Потоцький В. П. 500 найцікавіших питань та відповідей про Україну / Потоцький В. П. – Х. : ВД „ШКОЛА”, 2008. – 112 с.
6. Пустиннікова І. С. Закарпаття туристичне: Путівник по регіону / Пустиннікова І. С. – Х. : Біблекс, 2008. – 304 с.
7. Пушкіна О. Непобеждений Кличко / Пушкіна О. – К. : Дуліби, 2006. – 96 с.
8. Семененко В. І. Таємниці, казуси, курйози в українській історії / Семененко В. І. – Х. : ВД „ШКОЛА”, 2010. – 160 с.
9. Українці, що удосконалили світ / уклад. Товстий В. П. – Х. : Промінь, 2006. – 80 с.
10. Хорошевський А. Ю. 100 знаменитих символів України / Хорошевський А. Ю. – Х. : Фолио, 2007. – 511 с.

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. www.autotravel.ua
2. www.agnec.in.ua
3. high-day.com
4. luchesk.com.ua
5. pustunchik.ua
6. podrobnosti.ua
7. grigoryev.net
8. www.oda.te.gov.ua
9. shkola.ua
10. kharkov-2030.narod.ru
11. travel.tochka.net
12. yassena.livejournal.com
13. uk.wikipedia.org

Навчальне видання

**Азарова Лариса Євстахіївна
Іванець Тетяна Юхимівна**

**УКРАЇНСЬКИЙ ДИВОСВІТ
КРАЇНОЗНАВСТВО ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ
СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ**

Навчальний посібник

Редактор Т. Старічек

Оригінал-макет підготовлено Л. Азаровою

Підписано до друку 01.12.2014 р.
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 11,1.
Наклад 300 (1-й запуск 1-100) пр. Зам. № 2014-104.

Вінницький національний технічний університет,
навчально-методичний відділ ВНТУ.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95.
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-85-32.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК №3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95.
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-87-38.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.